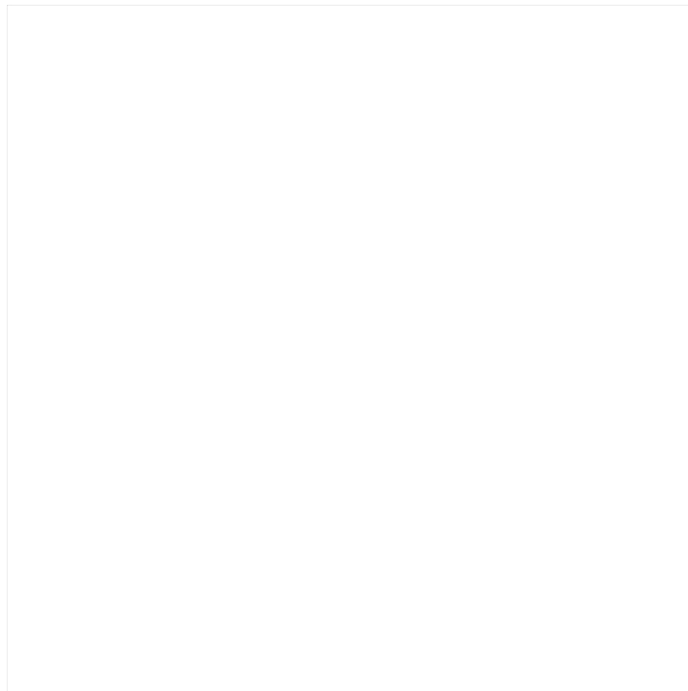

Caterina Albert Paradís o Víctor Català o la senyora Catalina de can Ponton

CULTURA LLIBRES NARRATIVA / 14 GENER, 2020

Quan tenia jo vint anys o poc més em vaig matricular d'àrab a l'escola d'idiomes, em vaig comprar una llibretota i vaig pendre molts apunts però al cap de quatre o cinc setmanes ja ho havia deixat, i la llibreta va quedar morta, més de mig buida. Després, a l'estiu, vaig parlar amb l'avi Llorenç, que era en Llorenç Bosch, avi dels meus cosins i que de nens també ens feia plenament d'avi a nosaltres quan érem a l'Escala, i que jo sabia que havia tingut tractes comercials amb Víctor Català, i li vaig dir que me'n parlés. L'avi s'explicava molt bé i xalava molt explicant-se, i tot el que em va dir ho vaig apuntar després als fulls en blanc de l'altra punta de la llibreta d'àrab, i allà es va quedar l'escrit, i en vaig perdre el record i tot, amb els anys. Algun cop he ensopegat amb la llibreta d'àrab, pensant que la podria llençar, però no la llenço, i l'altre dia, buscant una altra cosa, l'obro i veig que hi ha això de l'avi Llorenç, en tota la llibreta no hi ha cap data però ha de ser dels anys setanta, i m'ho trobo justament ara que estic acabant de preparar la reedició (i les il·lustracions) del primer llibre de Víctor Català, que és *Lo cant dels mesos*, per a les edicions Vitella, i havíem decidit que aquest escrit hi podria anar d'apèndix, i així ho farem, però de moment us el presento aquí perquè ofereix una faceta diferent de la personalitat única de l'escriptora.

Els noms dels pobles els deixo tal com els vaig escriure llavors, seguint la pronúncia popular que tenen allà.

Caterina o Víctor o Ponton

Caterina Albert Paradís, o Víctor Català, o la senyora Catalina de can Ponton,¹ tenia propietats a l'Escala mateix, a Cine Claus, a Verges, a Bilcaire i a Terroella de Fluvià, com a mínim que jo sàpiga. Un dia va quedar amb l'avi Llorenç, que llavors encara no era avi però ja n'estava a punt, que durant els pròxims cent anys ell seria el que li compraria el gra. Ella era la senyora, i encara que un dia li varen dir que alguns masovers no li feien els comptes clars i li quitaven —en el sentit castellà del *quitar 5* del DCVB, o sigui, que li estafaven diners, que l'enganyaven—, no va pas moure ni un dit per evitar-ho i ni tan sols per arribar a saber si era veritat o no, només va dir que l'única cosa que li sabia greu seria que se'n riguessin, però que això de si li quitaven o no, no és que tant se li'n donés, però la gent bé s'ha de guanyar la vida, fa? i no és que tant se li'n donés, però li era igual. Perquè ella era la senyora (aquest era el tractament que li donaven els masovers, els arrendataris,

els encarregats del daixones de la casa o de les terres) i l'arrendatari que pagava mil duros l'any per un mas de Bilcaire abans de la guerra, continuava pagant mil duros quan la Ponton era vella i ell ja s'ho havia subarrendat a mitges, que com que el mas era força gros li devia donar més de vint mil duros cada any; amb això a l'encarregat o administrador o no sé què era, un que li deien en Maset, li va pujar la mosca al nas de veure que l'arrendatari guanyava tant de calés i la senyora tan pocs, que va anar a veure'l per enraonar de si s'havia d'apujar l'arrendament, que feia molt de temps, i que aquí que allà però l'arrendatari li va dir que la senyora no li havia pas dit res, però per acabar d'aclarir les coses l'arrendatari la va anar a veure i li va dir que l'altre li havia dit que això i allò. La Victòria li va respondre que no es preocupés, que el tracte eren mil duros i que no li apujaria ni un ral; després va fer cridar en Maset i li va dir que què era allò que havia sentit dir. Es veu que en Maset li volia arreglar la cosa i explicar-l'hi a ella quan tot ja fos a punt i només faltés el seu sí. I ella li va dir que ni pensaments, què s'havia cregut, que ella no es podia desdir d'un tracte així com així, li va dir exactament que ella no es podia desdir d'un tracte que l'havia fet la seva àvia. Punt i prou.

Doncs sí, l'avi Llorenç li comprava el gra cada any, i noi! quan venia l'hora de fer la compra, no us penseu pas que en Llorenç hi anés, el comprés i se'n tornés, no, havia d'esperar que ella el cridés per dir-li el gra que tenia, parlar del preu de la civada i el blat de moro al mercat de Figueres, i tornar a casa sense haver decidit res. Al cap d'uns dies el tornava a cridar perquè es mirés el gra i el pesés, que ella no el pesava, això era una de les coses que s'havien de respectar de totes totes, a casa seu no es pesava sinó que es mesurava, i com que el gra pot ser més o menys pesant i ella el venia a quarteres —una quartera són uns 72 litres—, doncs en Llorenç havia de pesar la quartera per fer-se una idea de què comprava. I cap a casa sense haver decidit res. I pocs dies després el tornava a cridar per quedar, per lligar preus, i llavors discutien, i ella pujava a vint-i-quatre duros la quartera, i ell deia que vint o vint-i-un ja estava bé. Però Llorenç (sempre li deia Llorenç i mai Bosch), que a Figueres anava a vint-i-quatre duros la quartera. Prou, però el de Figueres és un revenedor, i si el ven a aquest preu ja podeu comptar que el deu haver comprat a vint o vint-i-dos, que sí, que no, que aneu molt amunt, que no lligarem, sempre acabaven lligant, a vint-i-un duros i mig la quartera, per exemple, perquè a casa seu de pessetes no se'n parlava mai, sempre duros, i la fracció era mig duro (deu rals). I la quarta visita era la definitiva, carregava el gra i pagava a l'acte, comptes clars i trinco-tranco, vendre i cobrar i no hi faltava mai la conversa, l'estricolejar amb els números, els tractes reposats i que li respectessin més que res les manies que li venien de l'àvia i de més endarrere, del fons de l'època de les canyes dretes i el vent tranquil, de sempre, sempre s'havien fet igual les coses, és a dir bé, i si no us ho creieu mireu-vos una bona masia, unes bones espardenyes, o com treballa un bon pagès, un bon baster, o el gos de pastor d'en Barretines, que si veia pel camí dels estenedors que hi havia xerxes esteses, que deixaven un petit corriol a una banda per passar-hi, el gos no era pas gota pallús, es posava allà i feia passar les ovelles d'una a una en fila índia pel petit corriol i no trepitjaven ni una malla de xerxa.

Per exemple, si amb un masover anaven a terços, doncs el masover i els seus li portaven el terç del producte més dos pollastres per nadal, uns quants ous de tant en tant, i una bosseta de brunyols per pasca, però, ep! els brunyols els anava a buscar ella, o els feia anar a recollir ella, els masovers no els havien pas d'anar a portar.

Gent del poble algun cop s'han exclamat de si aquesta gent de can Ponton eren una mica o força mesquins amb els cèntims, però no, la Catalina no, ja es veu, i si no es gastava ni un ral per fer-se arreglar la casa o la llindera o res del poble, és que no volia posar-ne ni una, de pedra nova.

I si algú em diu que la Catalina era això o allò no m'ho haig pas de creure, segons l'avi Llorenç, que considera que la senyora Catalina, la Ponton, era una bellíssima persona i tot un caràcter.

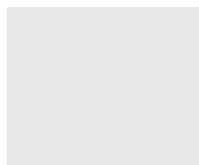
És clar, podeu pensar si aquest Llorenç és de fiar o no. Com vulgueu. Cadascú es refia de qui vol. Però us puc donar alguna pista: l'altre dia parlàvem d'enterraments i l'avi va dir que en tota la vida només havia anat a dos, i per conveniències, que hi havia anat a parlar de blat de moro, per dir-ho d'alguna manera: «ara, això d'anar-hi per complir no ho entenc! no sé què vol dir això de complir, no vull saber-ho!»

I que quan es mori que el posin dins d'un sac, que li lliguin un bon pedral, que se'n vagin mar endins a cinc o sis-centes braces de profunditat i au! enllestim!²

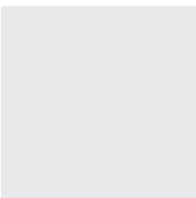
1. La segona o de Ponton es pronuncia oberta, rima amb Anton. [▶](#)

2. Llorenç Bosch, avi dels meus cosins germans Mariona i Josep Figueras Bosch, morí, vell, el 1983, i no 'eu al fons del mar sinó al cementiri de l'Escala. [▶](#)

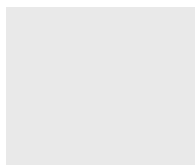
Articles relacionats

Homer per a uns felicos molts

Un apart crític i un circumloqui erràtic

Ser dramaturga era i és

[Llibres](#)
[Cultura](#)
[Nosaltres](#)
[Contacte](#)

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

[Política de privacitat](#)
[Copyleft](#)

© LA LECTORA 2018